

เปิดเผย ไม่เลื่อนลอย

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ฟังธรรมะเพื่อหัวใจให้เราเบิกบานนะ เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา มีบุญกุศลมาก คำว่า “มีบุญกุศลมาก” เวลาเกิดในประเทศอันสมควร เกิดในประเทศอันสมควร ประเทศนั้นมีสิ่งจะมีความจริง แต่เวลาเกิดนะ ในโลกปัจจุบันนี้ โลกเจริญขึ้นเราจะเกิดที่ไหนก็ได้ เรามีการเคลื่อนย้าย เราไปหาธรรมะที่ไหนก็ได้ นี่พูดถึงเกิดในโลกปัจจุบัน

แต่ถ้าเกิดในประเทศอันสมควร ในสมัยพุทธกาล การจะเดินทางจะเคลื่อนย้ายนี้แสนยาก เกิดในประเทศอันสมควร ประเทศนั้นมีครูบาอาจารย์ที่เป็นคุณธรรม เราจะได้ฟังธรรม หนึ่ง สอง คนที่มีคุณธรรมในหัวใจ การดำรงชีวิตนั้นจะดำรงชีวิตด้วยศีลธรรมด้วยจริยธรรม การเห็นนะ คุณเวลาพระสารีบุตรเห็นพระอัสสชิ เขาแสวงหาขนาดนั้นนะ ขนาดว่ากิริยาเดินเท่านั้นนะ เห็นว่าพระองค์นี้สำคัญมาก เวลาก้าวเดินไปมีสติมีปัญญาตลอด ตามไปๆ จนขอฟังธรรม ขอฟังธรรมนะ

“ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้แก่ไปที่เหตุนั้น” นี่ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ การก้าวเดินไปมันก็มีเหตุของมันไง เพราะจิตใจ จิตใจรู้เท่าทันในตัวเอง จิตใจรู้เท่าทันนะ มันเปิดเผยใจ มันเปิดเผยในหัวใจของตัว ในหัวใจไม่มีสิ่งที่เร้นลับ

ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา มันเปิดเผยในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ เปิดเผยในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันสว่างกระจ่างแจ้ง มันรู้ที่ไปที่ไป คนเรารู้รอบขอบชิดทั้งหมดแล้ว มันจะมีความสงสัยสิ่งใด

แต่ในชีวิตของเรา เราเกิดมาเป็นมนุษย์เป็นผู้ที่มีอำนาจวาสนานะ เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เกิดในประเทศอันสมควร เกิดมาในประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระองค์เดียวเท่านั้นที่ปฎิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ ในลัทธิศาสนาอื่นๆ เขาว่าเป็นศาสดาๆ เขาไม่ปฎิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ ถ้าปฎิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ ลูกศิษย์จะถามว่าเป็นเพราะเหตุใด เป็นเพราะอย่างไร ในลัทธิศาสนาสมัยพุทธกาลเขามีแต่อ่อนวอนทั้งนั้นนะ มีแต่การบูชาอ่อนวอน แต่มันเป็นจริงไหมละ มันไม่เป็นจริงเพราะอะไร

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้แล้ว “ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล” ไม่มีมรรค ไม่มีการกระทำใจ ไม่มีการกระทำในใจ การเสพ การอ่อนวอนเขาก็มีเท่านั้นเอง แต่ในพระพุทธศาสนาเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฎิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ ถ้าเป็นพระอรหันต์ เป็นเพราะเหตุใดละ

เวลาไปเทศน์ ไปโปรดปัญจวัคคีย์ ปัญจวัคคีย์อยู่มาด้วยกัน อุปัฏฐากมา ๖ ปี เห็นๆ อยู่ ก่อนที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ธรรม ทำทุกรกิริยาทรมานตน ทรมานขนาดไหน ก็นั่งเฝ้าอยู่ ก็นั่งอุปัฏฐากคำจูนกันมา อยู่ เห็นมาทั้งหมด คลุกคลีกันมา ๖ ปี แต่เห็นว่างค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปฉันอาหารของนางสุชาดา การฉันอาหาร เพราะว่าความคิดของโลก นี่ความคิดของโลก อตตกิลมถานุโยค ทำตนให้ลำบากเปล่า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาแล้ว ทางสองส่วนที่ไม่ควรเสพ

แต่ขณะที่ประพฤติปฏิบัติ เขามีความเข้มแข็ง เพราะได้สร้างบุญญธิการมาขนาดนั้นใช่ไหม ทดสอบมาทุกอย่าง การทดสอบๆ ก็เห็นกันมาทั้งนั้น แต่ทดสอบแล้วมันเป็นความรู้สึกภายในใช่ไหม

เวลาพระอาทิตย์ไม่ขึ้น กลางคืนมันมีแต่ความมืด ถ้าวันไหนเป็นวันเพ็ญ แสงพระจันทร์ พระจันทร์เวลาสว่างไสวก็ได้แค่แสงพระจันทร์ แต่พระอาทิตย์ถ้าขึ้นนะ มันสว่างไสวไปหมดนะ มันมีพลังงานทั้งนั้นนะ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาทดสอบอยู่ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความเป็นจริง ความเป็นจริงกับความลังเลสงสัย ความที่มันไม่

เป็นจริงมันบีบคั้นในหัวใจ เวลาเป็นอย่างนั้นในใจมันก็ทดสอบๆ ก็ทดสอบมาทุกอย่างแล้ว เขามีการสั่งสอนอย่างใด เขามีการกระทำที่ไหน ก็ไปศึกษากับเขามาทั้งนั้น มันก็ไปไม่ได้ไง

ด้วยสติปัญญาย้อนกลับมา ย้อนกลับมาคิดว่าเราจะค้นคว้าความจริงด้วยตัวของเราเอง ถ้าเราอดอาหารมา ๔๕ วัน แล้วพยายามพยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมา สลบถึง ๓ วัน ทำทุกอย่างมาหมดแล้ว ถ้าเราจะทดสอบด้วยตัวเอง การทดสอบด้วยตัวเอง ร่างกายนี้มันยังอ่อนเพลียอยู่ ถ้ามีใครถวายอาหารก็จะนั้น

นางสุชาดา นี่บุญญาธิการ การสร้างมานุญบาร์มีเป็นแบบนั้น ให้เป็นอันว่านางสุชาดาจะต้องได้บนบานศาลกล่าวไว้ว่าจะถวายข้าวมธุปายาสกับเทวดา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ตัดสินใจว่าถ้ามีสิ่งใดก็จะฟื้นฟูร่างกาย นางสุชาดาไปเห็นเข้าก็นึกว่าเทวดา เพราะพุทธลักษณะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อาการ ๓๒ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยบุญญาธิการ นึกว่าเทวดา ก็ถวาย สิ่งนั้นได้ฉันทเข้าไป สิ่งนี้ทำให้ปัญจวัคคีย์เห็น ความคิดความเห็น กิริยาจากภายนอก ความเห็นการกระทำ มีความเข้าใจว่าถ้าทำทุกกริยา ทำความเข้มแข็งนั้น นั้นจะเป็นทางปฏิบัติ นั้นความคิดทางโลก

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทดสอบมาแล้ว ทุกอย่างมาหมดแล้ว จะฟื้นฟูร่างกาย ฉันทอาหารของนางสุชาดาแล้วอธิษฐานว่า คินนี้เรานั่งแล้วเราจะไม่ลุก ถ้าเป็นสิ่งใดไป เราทดสอบมาทุกวิธีการแล้ว ถ้าคินนี้ถ้าไม่สำเร็จก็ให้มันตายไปกับการนั่งนั้นเลย เนื้ออธิษฐานขนาดนั้นนะ แล้วตั้งใจ ตั้งใจทำ เวลามันเป็นจริงขึ้นมา มันเป็นจริงขึ้นมา

เวลาถ้าธรรมยังไม่เปิดเผยในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ยังไม่เข้าใจว่าสิ่งใดจะเป็นจริงหรือไม่เป็นจริง แต่เวลาสิ่งที่มีมันจะเกิดในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุญเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ มันก็เกิดขึ้น มันก็รู้มันก็เห็น แต่รู้เห็นมันก็ยังไม่สิ้นกิเลส เวลาอาสวกขญาณเข้ามาทำลายอวิชชา ทำลายอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเปิดเผย มันเปิดเผยตรงไหนล่ะ

พระอาทิตย์ขึ้น ถ้าพระอาทิตย์ขึ้นมันสว่างไสวไปหมด เราเข้าใจหมด มาอย่างไร บุญเพนิวาสานุสติญาณก็บอกแล้วว่าเรามาจากไหน จุตูปปาตญาณมันก็บอกแล้วว่าอนาคตจะเป็นแบบใด แต่ขณะที่มันชำระล้างกิเลสไปแล้ว มันชัดเจน มันไม่มีสิ่งใดค้างคาในหัวใจ มันจบสิ้น

หมด ถ้าจบสิ้น มันเปิดเผยในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม เวลาจุดไฟขึ้นในที่มืดมันก็สว่างขึ้นมา ความสว่างกระจ่างแจ้งอันนั้นในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แต่ถ้าความมืดบอดในใจเราละ ถ้ามีอวิชชาอยู่ มันมืด เวลามันมืดมันบอดขึ้นมา เรามาจากไหน เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ เราก็สงสัยนะ เรามาจากไหน ทุกคนอยากจะรู้จักอดีตชาติของตัวเองว่าตัวนี้มาจากไหน แต่ไม่ได้คิดว่าปัจจุบันเรามาจากไหน ปัจจุบันเรามีศรัทธามีความเชื่อ เราจะมาประพฤติปฏิบัติ เรามาจากตรงนี้

สิ่งที่เรายังไม่รู้เห็น อันนั้นถ้าเรามีกิเลสตัณหาทะยานอยาก แล้วถ้าเรามีอำนาจวาสนาของเราอ่อนด้อยใช้ไหม ใครเขาสอนอย่างใด เขาชักนำอย่างใดก็จะเชื่อเขาไปหมด การชักนำการสอนอย่างนั้นเพราะอะไร เพราะเรามีความสงสัย เราอยากรู้ แต่ความอยากรู้นั้นนะ เพราะเรามีความมืดบอด เราไม่มีสติปัญญาพอ เวลาเขาพูดสิ่งใดเราก็เชื่อคล้อยตามเขาไป แล้วความเชื่อคล้อยตามเขาไป มันจะเป็นประโยชน์หรือจะเป็นโทษกับเราละ มันเป็นโทษกับเราแล้ว เห็นไหม

ฉะนั้น เวลาบอกว่าเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราเหยียบแผ่นดินไม่ผิด เรามีพระพุทธศาสนาในใจ เรามีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา มันสว่างไสวในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะมันเปิดเผยในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วพอมันเปิดเผยในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันยังมีความสุขอีกนะ

ถ้าเราเกิดความลังเลสงสัย แล้วเราเกิดตัณหาความทะยานอยากในหัวใจ มันบีบคั้นในใจเรา มันมีแต่ความทุกข์ทั้งนั้นนะ มันมีแต่ความทุกข์ความยากไปในหัวใจเพราะกิเลสมันบีบคั้น แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชำระล้างกิเลสออก ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสว่างไสวหมดแล้ว มันมีแต่ความสุขใจ มันมีแต่ความสุข นี่ความสุขนะ

เราประพฤติปฏิบัตินะ แม้แต่เราเราทุกข์เรายาก เพราะเราทุกข์เรายาก คนที่เข้ามาในพระพุทธศาสนา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรมไป คนที่มั่งมีศรีสุข คนที่เป็นกษัตริย์ คนที่ทุกข์จนเงี้ยวใจมาบวชในพระพุทธศาสนา มหาศาลเลย เวลาบวชในศาสนา มาด้วยความสุข มาด้วยความศรัทธาความเชื่อ มีฐานะของกษัตริย์ ฐานะของเศรษฐีภุมมพี เขามาด้วยความศรัทธาความเชื่อ เขามาด้วยความพอใจ เขามาด้วยความศรัทธาด้วยความเชื่อ

แต่บางคนเขามีความทุกข์บีบคั้นมา มีความทุกข์บีบคั้นมา นางปฐาจารา กว่าจะมาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บ้ามานะ หนีตามทาสไป ไปอยู่ด้วยกัน มีครอบครัว เป็นลูกเศรษฐีนะ แล้วเวลาคิดถึงพ่อตลอดว่าจะกลับมาหาพ่อตลอด สามีก็ดิ้นไว้เพราะสามีไม่กล้า ถึงเวลาตัดสินใจว่าต้องไปแล้วละ หนีมาเลย อุ้มลูกมา ๒ คน อุ้มลูกมา ๒ คน สามีตามมาๆ เวลาสามีตามมา คืบนั้นฝนตกหนัก ฝนตกหนัก สามีจะไปหาฟืนมาเพื่อจุดไฟให้ความอบอุ่นให้ภรรยา งูกัดตาย ไอนั้นก็อยู่กับลูก รักษาลูกไว้ เอาหลังให้ฝนตกใส่ กกลูกไว้ ๒ คน เข้าขึ้นมาไปตามหาสามี สามีโดนงูกัดตายแล้ว ก็อุ้มลูก ๒ คนจะกลับไปเยี่ยมพ่อ เพราะพ่อเป็นเศรษฐี ไปถึง ฝนตกน้ำป่า มันก็มา วางลูกไว้ข้างหนึ่ง เอาลูกน้อยไปไว้อีกข้างหนึ่ง พอถึง กลับ จะมารับลูกคนโต มาขึ้นอยู่กลางแม่น้ำ เขี่ยวมันไปปลกเอาลูกคนเล็ก เพราะลูกคนเล็กเพิ่งเกิด มันยังแดงๆ อยู่ เขี่ยวมันก็จะโฉบ ก็ไล่เขี่ยว ไอ้ลูกก็คิดว่าแม่เรียก ก็ลงไปในแม่น้ำ ไอ้เขี่ยวก็ฉกลูกไป มันหมดเลยนะ นี่เวลาทุกข์มาไง เวลามาหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนขาดสตินะ บ้าเลยละ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมอยู่ วิ่งไปเหมือนคนขาดสติ ไปไม่มีสติ ไปหมดเลย

“ปฐาจารา เธอเป็นอะไรไป” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกชื่อๆ พอเรียกชื่อ สติมันก็ฟื้นมา จากบ้าก็หายบ้า พอหายบ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม แล้วให้บวช เวลาเขาประพฤติปฏิบัติจนถึงที่สุดเป็นพระอรหันต์นะ

เวลาคนเข้ามาศรัทธาในพระพุทธศาสนา ถ้าเขามั่งมีศรีสุข เขามีศรัทธามีความเชื่อ เขาเข้ามาของเขาด้วยความสุขความพอใจของเขา คนที่มีความทุกข์ยากบีบคั้นมา จนขาดสติมา คนที่โดนความทุกข์บีบคั้นมา มันบีบคั้นมาไม่มีทางออก ก็มองเข้ามาในพระพุทธศาสนาจะเป็นที่พึ่ง ที่พึ่งที่บรรเทาทุกข์ๆ

ฉะนั้น เวลาเราบวชในพระพุทธศาสนาหรือเรามาประพฤติปฏิบัติ เรามีความทุกข์มาทั้งนั้นนะ มันมีดบอดมาทั้งนั้นนะ ถ้ามันมีดบอดมา มันมีดบอด มันไม่เปิดเผย ไม่สว่างกระจ่างแจ้ง เราก็ต้องประพฤติปฏิบัติของเราเอง เราปฏิบัติของเราเพื่อคุณงามความดีของเรา แต่ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในใจของสาวกสาวกจะได้ยินได้ฟังธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาแสดงธรรมนะ มีศรัทธามีความเชื่อ มีความพอใจ

อานิสงส์ของการฟังธรรม สิ่งที่ไม่เคยได้ยินได้ฟัง สิ่งที่ได้เคยได้ยินได้ฟังแล้วตกย้ำๆ ให้มันชัดเจนขึ้นไป แล้วเรามีความสงสัยอยู่ เวลาที่มีความสงสัยมีความเคลือบแคลงใจอยู่ องค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์แสดงธรรม สิ่งนี้มันจะแก้ความสงสัย ถ้าแก้ความสงสัยแล้ว ถ้าเรามีสติมีปัญหา ฟังธรรมนั้นไปตลอด จิตใจมันจะผ่องแผ้ว ถ้าจิตใจมันปลดปล่อยความกังวลสงสัย มันมั่นใจของมัน มันตั้งใจ พอใจมันสงบขึ้นมา ใจสว่างไสว นี่อานิสงส์ของการฟังธรรม ถ้าเราฟังธรรมๆ อานิสงส์ของมันคือทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว ถ้าทำให้จิตใจผ่องแผ้ว

เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติดีนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเอง ท่านสอนเอง ให้อุบาย ให้กรรมฐาน ให้กรรมฐานคือให้คำบริกรรมใจ ให้กรรมฐานแล้วให้พยายาม บริกรรม บริกรรมพุทโธก็ได้ ชัมโมก็ได้ สังโฆก็ได้ มรรณานุสติก็ได้ต่างๆ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา เวลาจิตสงบเข้ามา เพราะครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติมาแล้วใช้ไหม จิตไม่สงบเป็นอย่างไร เกิดความสงสัยขึ้นมามันจะทำความสงบของใจของตัวเองได้ไหม มันทำความสงบของใจของเราไม่ได้ เพราะว่าความสงสัยนั้นมันเป็นนิวรณ์ธรรม ความสงสัย วิจิกิจฉา สัมภเวสีปราคาส มันทุบาย คลำๆ แล้วคลำๆ คลำๆ ถ้ามันอยู่ที่จิตนิสัย จิตนิสัยของคน ถ้าคนที่มีบุญกุศลคือได้สร้างบุญกุศลมา มันจะมีอำนาจวาสนา คำว่า “อำนาจวาสนา” คือมันมีความตั้งมั่น คือจิตใจเข้มแข็ง จิตใจไม่วอกแวกวอแว จะทำอะไร ทดสอบจนให้มันแน่นชัดขึ้นมามาเราจะพยายามสิ่งนี้มันจะถูกต้องดีงามหรือไม่ ถ้าเราจะปฏิบัติของเรา เราจะมีคำบริกรรมของเรา เราจะปฏิบัติของเรา เราก็สงสัยไปหมด พอสงสัยไปหมดมันก็มักง่าย มันก็จับจด ทำสิ่งใดทำพอเป็นพิธี นี่คนที่ไม่มีอำนาจวาสนา

ถ้าคนมีอำนาจวาสนา ฟังสิ่งใดถ้าเรามีความมั่นใจแล้วเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราจะทำความจริงอย่างนั้น ทำความจริงจนสุดความสามารถ ถ้าสุดความสามารถ เราก็ต้องมีอุบาย วิธีการพยายามทำให้ใจเราสงบมาให้ได้ ถ้าใจสงบเข้ามามันจะเห็นความต่าง ความต่างที่ว่าเวลาจิตมันทุกข์มันยาก เวลาจิตที่มันกังวลสงสัย เวลาจิตที่มันเป็นบ้าหอบฟาง มันไปกว้านมาทั้งหมด สมบัติบ้ามันเอามาเป็นของเราหมดเลย มันคิดสิ่งใด มันปรารถนาสิ่งใด ทั้งๆ ที่คิดนิพพานนี้แหละ คิดว่าอยากจะพ้นทุกข์ มันก็สมบัติบ้า มันก็ไปกว้านมาว่าเป็นสมบัติของมัน แล้วมันก็จะพุทโธๆ สมบัติบ้ามันไปเอามากองไว้ มันไปหาบเหมือนคนบ้า บ้าหอบฟาง แล้วจะพุทโธๆ ให้มันว่าง มันจะเป็นไปได้ไหมละ มันจะเป็นไปได้ไหม

แต่ถ้ามันวางหมด จะศึกษามาขนาดไหน จะมีปัญญามาขนาดไหน จะมีศรัทธาความเชื่อ วางไว้ อันนี้มันเป็นความพิวพิน มันเป็นความรู้สึกลึกซึ้ง มันเป็นความคิดที่เกิดขึ้น ถ้าความคิดที่เกิดขึ้น ความคิดเกิดขึ้น เกิดแล้วมันก็ดับ เกิดที่ใจแล้วก็ดับลงที่ใจ ก็อยู่แค่นั้นนะ แล้วจิตใจเรามีศรัทธา ความเชื่อมั่นก็อบอุ่น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเทศนาว่าการ เทศนาว่าการ ฟังธรรมๆ ฟังธรรม ขึ้นมา ฟังธรรมภาคปฏิบัติ เราฟังแล้วเราเข้าใจไหม เราฟังแล้วมันหมดความสงสัยไหม ถ้าหมดความสงสัย เรามีคำปริกรรม เพราะครูบาอาจารย์ท่านให้กรรมฐาน ให้กรรมฐาน เราก็มีคำปริกรรมของเรา พอจิตมันพุทโธ จิตมันมีคำปริกรรม มันมีที่เกาะของมัน ถ้ามีที่เกาะของมัน มันปริกรรมของมันต่อเนื่องๆ ไป ถ้ามันทำด้วยความสมดุขของมัน ความพอดีของมัน มันสงบระงับได้ ความสงบระงับไว้ได้ มันจะเปิดเผยใจ ธรรมจะเปิดเผย ธรรมะไม่มีความเร้นลับ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไม่มีกำมือในเรา มันเปิดเผยหมด แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน พระพุทธศาสนาสอน สอนเรื่องการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย แล้วจะสอนให้พ้นจากการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ถ้าไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ใครเป็นคนเกิด แก่ เจ็บ ตาย

ปฏิสนธิจิตเวียนว่ายตายเกิดโดยที่เราไม่รู้ เราเกิดมาเรายังไม่รู้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ก็ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ มาทั้งนั้นก็ยังไม่รู้ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลารู้ขึ้นมา บุปเพนิวาสานุสสติญาณ จุฬปปาตญาณ อาสวักขยญาณในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสว่างกระจ่างแจ้ง แล้วเสวยวิมุตติสุข วิมุตติสุขมันไม่มีความสงสัย เพราะใจไม่มีกิเลส ใจไม่มีกิเลสมันมีความสุข มันเปิดเผย มันมีความสุขด้วย แล้วเผยแผ่ธรรมด้วยความสุข ด้วยความเมตตา ด้วยความกรุณา ด้วยความอยากรู้สัตว์ชนสัตว์

แล้วเวลาสาวกสาวกที่เข้าไปฟังบารมีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาประพฤติปฏิบัติไปถ้ามีอำนาจวาสนา สำเร็จเป็นพระอรหันต์ไปก็มี สำเร็จเป็นพระอนาคามีก็มี สำเร็จเป็นพระสกิทาคามีก็มี สำเร็จเป็นพระโสดาบันก็มี แล้วที่ไม่สำเร็จสิ่งใดเลย จัปพัคคีย์ๆ สัตตรสวัคคีย์ สัตตรสวัคคีย์ภิกขุ ๑๑ องค์นั้น จัปพัคคีย์ภิกขุ ๖ นั้น ในพระไตรปิฎก ไปดูสิ สอนอย่างใดมันก็แถมออกไปทั้งนั้น สอนอย่างใดก็แถมออกไปความเห็นของตัวเอง จัปพัคคีย์ๆ เป็นต้นเหตุให้บัญญัติวินัย เยอะแยะไปหมดเลย นี่ไง บวชเข้าไปแล้ว แล้วปฏิบัติขึ้นมาปฏิบัติเพื่ออะไรละ นี่ใจมันมีคบอด แล้วก็ไปมองไป มองเขาแต่ว่าลากสักการะ ไปมองแต่ว่ากิจนิมนต์

เวลาเขามีกิจนิมนต์ มีพระที่มีหน้าที่จัดกิจนิมนต์ เวลาเขานิมนต์ไป นิมนต์ไปฉันที่บ้าน จัปพัคคีย์เวลาถึงคิวของเขาก็ไปเจอแต่บ้านทุกข์จนเข็ญใจ ไปฉันแต่น้ำผักคอง ถ้าคนจนในสมัยพุทธกาลนะ เขาจะกินข้าวกับน้ำผักคอง เขาถวายพระ เขถวายอย่างนั้น แล้วพอเขาไป เขาก็บอกว่าผู้ที่จัดไม่จัดให้ตัวเองไปทางนั้น จัดไปทางนี้ นี่สมัยพุทธกาลนะ ก็เลยโงะโงะ โงะว่าพระที่เขา

จัดให้เป็นปาราชิก เป็นปาราชิกเป็นเพราะเหตุใด เป็นปาราชิกเพราะว่าเห็นเขาเสกกัน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกมาไต่สวน บอกว่าไต่สวนแล้วมันไม่ใช่ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกแล้วว่ามันไม่ใช่ เพราะพระที่จัดนั้นเป็นพระอรหันต์ พระอรหันต์ไม่มีการลำเอียงหรืออคติ แต่ผู้ที่ได้จับเป็นผู้ลำเอียง

ขนาดนี้ละ พระพุทธเจ้าพิสูจน์แล้วไม่มี เพราะพระพุทธเจ้ารู้อยู่แล้ว อนาคตังสญาณก็รู้อยู่แล้ว แต่ในเมื่อสังคมเขาโงะก็ต้องพิสูจน์กัน สุดท้ายแล้วพอพิสูจน์แล้วไม่ใช่ ก็ยังโงะต่อไป ยังโงะต่อไปว่าพระทักขิบาลบุตรเป็นปาราชิกอีก เขาบอกว่าเขาเห็น เขาเห็นไง เขาไปตั้งชื่อแพะ ไปตั้งชื่อแพะ ๒ ตัว แพะ ๒ ตัวมันผสมพันธุ์กัน ก็ตั้งชื่อว่าเป็นชื่อนั้น พระพุทธเจ้าถึงบอกว่าถ้าโงะโดยที่ไม่มียุติธรรม พระนั้นต้องเป็นอาบัติสังฆาทิเสส นี่มันมีมาหมด เห็นไหม

เวลาเราเข้าใจว่าผู้ที่มาบวชในพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลมีแต่ผู้หวังดี ผู้ใฝ่ดี ผู้ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ก็มีอยู่เยอะ แล้วก็ไปเป็นพระอรหันต์เยอะแยะไปหมดเลย แต่ที่น้อยเนื้อต่ำใจ ผู้ที่มาแล้วมันมีความทุกข์ความยาก

ธรรมะเปิดเผยในใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะเปิดเผยในใจของพระอรหันต์ ธรรมะเปิดเผยบางส่วนในใจของพระอนาคามี ธรรมะเปิดเผยบางส่วนในใจของพระสกิทาคามี ธรรมะเปิดเผยบางส่วนในพระโสดาบัน อย่างเช่นนางวิสาขาเป็นพระโสดาบันตลอดชีพของนางวิสาขา ผู้ที่บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนา มีมรรคมีผล เป็นพระอรหันต์ เป็นพระสกิทาคามี เป็นพระอนาคามี เป็นพระโสดาบันมากมายในพระพุทธศาสนา

แต่ก็มีพระที่บวชเข้ามาเหมือนกัน จัณพัคคีย์ สัตตสวัคคีย์ เป็นต้นเหตุให้บัญญัติวินัยๆ แล้วมันมีอย่างนั้นซับซ้อนอยู่ตลอดเวลา นี่จิตใจมืดบอด จิตใจที่เลื่อนลอย ถ้าจิตใจเลื่อนลอยทำไมมันถึงเลื่อนลอยล่ะ ทั้งๆ ที่ว่า เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราเป็นคนที่มีบุญกุศล คนที่มีบุญกุศลนะ ถ้ามีสติมีปัญหา มีสติปัญญายากจะแสวงหา นี่ไง เกิดในประเทศอันสมควร เกิดที่ไหน? เกิดที่จิต เกิดที่จิตเกิดที่ใจ เพราะจิตใจอยากจะประพฤติปฏิบัติ จิตใจอยากจะค้นคว้า จิตใจอยากจะพ้นจากทุกข์ นี่เกิดในประเทศอันสมควร ถ้าเกิดในประเทศอันสมควร จิตใจนี้ก็อยากค้นคว้า อยากปฏิบัติ มันมีผู้ที่กระทำ

แต่ถ้ามันเลื่อนลอยละ ก็เลสมันพาเลื่อนลอย “ทำแล้ว ปฏิบัติแล้ว สิ่งใดก็ทำแล้ว” แล้วทำเสร็จแล้ว คุณิ นัพพัคคีย์ สัตตสวัคคีย์ว่า “พระพุทธเจ้านี้ดำเอียง เวลาเข้าข้างข้างนั้น เข้าข้างข้างนั้น”

ใจที่เป็นธรรมนะ ใจที่เป็นธรรมมันก็เป็นธรรมของมันอยู่อย่างนั้นนะ มันไม่วอกแวก วอแวหรือ ใจที่เป็นธรรม

ใจที่ไม่เป็นธรรม มันก็ไม่เป็นธรรมอยู่อย่างนั้นนะ มันจะให้มันเป็นธรรมขึ้นมามันก็เป็นไปไม่ได้ เพราะมันไม่เป็นธรรม

ถ้าใจที่เป็นธรรม เห็นไหม ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพาศปฏิบัติมา สิ่งที่มีมันจะเป็นธรรมมันจะเป็นธรรมได้อย่างไร มันจะเป็นธรรมได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกว่าเราเป็นผู้ชี้ทางเท่านั้น แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเป็นความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแน่นอน แล้วธรรมะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา มันกว้างขวางเหมือนใบไม้ในป่า ฉะนั้น เวลา มาสั่งสอน เพราะเรามันเป็นเวไนยสัตว์ ความรู้ ความที่รู้แล้วมันก็สงสัย รู้แล้วก็ต้องมาทดสอบ รู้แล้วมันจะประพาศปฏิบัติไปได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็บอกแล้ววิธีการ บอกที่ให้เรา สะดวก ให้เราพยายามเอาชนะกิเลสเราให้ได้ นี่เป็นใบไม้ในกำมือ

ท่านบอกว่าในพระไตรปิฎกที่ท่านแสดงมาเป็นวิธีการที่เราปฏิบัติ ใบไม้ในกำมือ ความเป็นธรรม สังฆธรรมที่ท่านรู้ มันเหมือนใบไม้ในป่า ยังอีกมหาศาลเลย แต่มันไม่จำเป็นที่จะต้องมาบอกทุกเรื่องทุกราวให้พวกเราที่มีคอบอดพยายามจะหาทางออก มันเป็นการรุงรังเกินไป คุณิ เวลา สมบัติบ้า สมบัติที่มันแสวงหา สมบัติที่มันจินตนาการ สมบัติที่มันว่ามันจะชวนขวายมาเป็นสมบัติของตัวเอง นี่สมบัติบ้าทั้งนั้นนะ เพราะมันเกิดดับ มันไม่เป็นจริงขึ้นมาในใจนั้น

แต่ถ้ามันจะเป็นจริงละ คุณิ เวลาเป็นจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าใบไม้ในกำมือ มีกรรมฐาน ๔๐ ห้อง วิธีการทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบเข้ามา ถ้าพุทโธๆ มีอำนาจ วาสนา ใจมันสงบเข้ามา ถ้าใจสงบเข้ามา มันจะเปิดเผยเราแค่นี้ มันจะเปิดเผยว่าจิตของเราถ้ามัน ทุกข์มันยาก มันจะมีความรู้สึกอย่างนี้ แล้วเรามีศรัทธามีความเชื่อ เราพยายามชวนขวายที่จะประพาศปฏิบัติขึ้นไป แล้วมันก็ปฏิบัติได้ยาก จิตมันไม่สงบสักที เราพยายามจะชวนขวายชวนขวายของเราอยู่

เริ่มต้นการกระทำ การฝึกหัด คนที่ยังไม่เคยฝึกหัดมาก่อน ด้วยความเคยชิน จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เวลาเวียนว่ายตายเกิดในแต่ละภพแต่ละชาติ พันธุกรรมของมัน จริตนิสัยของจิตมันไม่เหมือนกัน ฉะนั้น เวลาเราเกิดมาเป็นมนุษย์ในภพในชาติปัจจุบันนี้ เกิดมาในประเทศอันสมควร เกิดมาในยุคที่เขาประพฤติปฏิบัติ ในยุคที่มีครูบาอาจารย์ที่เป็นความเป็นจริง ที่ท่านชี้แนะของท่านอยู่ เราก็พยายามจะมาดัดแปลงตนของเรา เราจะมาดัดแปลงหัวใจของเราให้มันรู้จัก ให้มันได้สัมผัส อตุตา หิ อตุตโน นาโถ คนเป็นที่พึงแห่งตน อยากบังคับจิตของเราให้ได้สัมผัสธรรมๆ

คูสิ เวลาสัตว์ เขาเลี้ยงสัตว์ โคมันไม่ยอมกินหญ้า พยายามบังคับขู่เชิญให้มันกิน มันคือ มันขวิด มันไม่ยอมกิน นี่ก็เหมือนกัน จิตใจของเรามันคือ จิตใจของเรามันเป็น โคลิถ มันเอาแต่ใจของมัน มันคิดคั่นของมันอยู่ตลอดเวลา ถ้าเราบังคับ บังคับให้มันลงกินหญ้า มันจะผินไหม

นี่ก็เหมือนกัน เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คำบริกรรมๆ จิตของเราถ้ามันมีอำนาจวาสนา โคลิถไ้มันหิวของมัน มันต้องกินหญ้าของมันอยู่แล้ว โดยธรรมชาติของมัน มันกินหญ้าอยู่แล้ว แต่จะไปบังคับมัน มันก็คือ มันก็ไม่ยอมรับ โคลิถมันก็ใช้กำลังของมัน เราจะเอาอะไรไปสู้มันล่ะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนให้มีคำบริกรรมๆ ถ้ามีอำนาจวาสนา คำบริกรรม ถ้ามันทำของมันได้ มันจะสงบได้ ถ้าจิตมันสงบ ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา สิ่งเปิดเผยก็เปิดเผยด้วยสัมมาสมาธิ แต่ขณะนี้ที่มันจะเปิดเผยในความไม่เป็นสัมมาสมาธิ

คนที่มีความอำนาจวาสนา จิตถ้ามันสงบมันสงบของมันไปเอง สงบแล้วมีสติมีปัญญา มันรักษาความสงบของใจนี้ได้ มันเข้าใจได้ว่าเราเปิดเผย มีความรู้มากน้อยขนาดไหน แต่จิตใจของคนเวลาที่มันอ่อนด้อย วุฒิภาวะมันอ่อนด้อย ถ้าจิตมันเปลี่ยนแปลง จิตมันเปลี่ยนแปลงมันจะเห็นความเปลี่ยนแปลง ถ้าจิตมันไม่เปลี่ยนแปลง โดยธรรมชาติไฟฟ้านั้นไปตามสายส่ง มันก็ธรรมชาติของมัน เวลาสายมันขาด ไฟมันก็ไปไม่ได้ ไฟมันไปไม่ได้ เวลาสายมันขาด ไฟมันไปไม่ได้ แล้วไฟมันก็อยู่ที่สายที่ขาด มันก็คั่นของมัน

โดยธรรมชาติของความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดของคน คนเรามันจะรู้สึกนึกคิดด้วยตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อย่างตะนะ ความรับรู้ ธรรมชาติของมันเป็นอย่างนี้ มันรับรู้มันก็รับรู้ธรรมชาติของมัน สายไฟสายส่งมันก็ไปถึงตา ไปถึงหู ไปถึงจมูก ไปถึงลิ้น ไปถึงผิวหนัง มันรับรู้ของมัน รับรู้ของ

มันเป็นอย่างนั้น เวลาความรู้สึกนึกคิดมันก็นึกคิดอยู่ในสภาวะแบบนี้ เราบริกรรมพุทโธๆ พุทโธไป เราจะมีกัณฑ์เอาที่ตัดมันไป

เรามีกัณฑ์เอาที่ตัด ไฟนี้ไม่ให้ผ่านไปสีดำ ไม่ให้ผ่านไปทีหุ ไม่ให้ผ่านไปที่จุมุก ไม่ให้ผ่านไปที่ลิ้น ไม่ให้ผ่านไปที่กาย เราพุทโธๆ ให้มันเป็นอิสระเข้ามา ถ้าจิตมันเป็นอิสระเข้ามาตามความเป็นจริงของมันนะ กัณฑ์มันตัดไม่ให้ไฟไปสู่อายตนะ ถ้าไม่ไปสู่อายตนะ แล้วมันเป็นอย่างไรล่ะ ที่นี้ไม่ไปสู่อายตนะ คุณสิ เวลาสายไฟมันขาด มันอยู่ที่พื้น ถ้าใครไม่รู้ไปจับเข้า ใครไม่รู้ไปเหยียบเข้า มันช็อตตายหมด

จิต จิตเวลากำหนดพุทโธๆ ของมัน เวลาด้วยวุฒิภาวะของเรามันไม่เข้มแข็ง เวลาพุทโธไป จิตมันมีความเปลี่ยนแปลง มันไปรู้ไปเห็นอะไรนะ มันไปรู้ไปเห็น มีแต่ความวิตกกังวล มีแต่ความสงสัยไปหมด นี่มันเลื่อนลอย

ถ้าความเปิดเผย ความเป็นจริงมันไม่เลื่อนลอย มันมีจุดยืน มันมีหลักเกณฑ์ มันมีเหตุมีผล ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คุณสิ สัจจะ สัจจะในความเป็นจริง ทางวิทยาศาสตร์คือ สัจจะ อันนี้อริยสัจจะ มันมีเหตุมีผลมากกว่าวิทยาศาสตร์อีก มันมีเหตุมีผลมากกว่านั้น ทางวิทยาศาสตร์พิสูจน์กันแล้วมันต้องเป็นแบบนั้น

แต่ถ้ามันเป็นโลกุตตรปัญญา มันละเอียดกว่านั้น มันชัดเจนกว่านั้น มันไม่เลื่อนลอย ถ้ามันเปิดเผย มันเปิดเผยด้วยมรรค ถ้ามันมีมรรค มรรคที่มันเกิดขึ้น เห็นไหม “ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล”

ในการประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้ามันเป็นความจริง เพราะเรามีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา ในสมัยปัจจุบันเรามีหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น มีครูบาอาจารย์ของท่านประพฤติปฏิบัติมา เป็นครูบาอาจารย์ที่เป็นคนคอยชี้ถูกชี้ผิด พวกเรามันมีหน้าที่ประพฤติปฏิบัติ มีหน้าที่ชวนขาย มีหน้าที่ตามความเป็นจริง ถ้ามีหน้าที่ตามความเป็นจริง ธรรมะมันเปิดเผย ความเป็นจริงมันเปิดเผยอยู่แล้ว อริยสัจมันเปิดเผยอยู่แล้ว เปิดเผยตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา แล้วครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันจะเปิดเผยขึ้นมามากน้อยก็อยู่ที่ความสามารถของจิตที่มันมีพัฒนาการ มันประพฤติปฏิบัติให้มีคุณธรรมขึ้นมา

ถ้ามันเปิดเผย ถ้าเราทำความเข้าใจเข้ามา ใจมันก็มีสตินะ สายไฟมันขาด สายไฟมันขาดแล้วมันคืน ไฟฟ้าแรงสูงเวลามันลงถึงพื้นแล้วมันจะสายของมันไป นี่ก็เหมือนกัน พอจิตมันไปรู้เห็นสิ่งใดมันเลื่อนลอย มันเลื่อนลอย มันขาดสติ มันถึงได้ออกรู้ออกเห็น ออกรู้ร้อยแปดพันเก้า แล้วรู้ไปทำไมนะ รู้ไปให้เชื่อ ให้หัวใจเชื่อตามมันไป เห็นไหม ก็เลศค้นหาความทะยานอยาก มันเอาสิ่งนี้มาล่อ เอาสิ่งที่เรารู้เราเห็นมาล่อ แล้วสิ่งที่รู้ที่เห็นมันก็เป็นข้อเท็จจริง ข้อเท็จจริงที่ว่าจิตดวงใดสร้างอำนาจนามานามากน้อยแค่ไหน

แต่ถ้าจิตดวงใดก็แล้วแต่ที่ประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง แล้วถ้ามันสงบระงับเข้ามา มันสงบระงับเข้ามาโดยที่ไม่ไปเห็นสิ่งใด มันสงบ สงบโดยมีพุทฺธะ สงบโดยมีสติ แล้วมีคำบริกรรมละเอียดลึกซึ้งเข้าไป แล้วมีสติปัญญาตาม ละเอียดเข้าไปๆ เห็นไหม เรามีอำนาจวาสนา ถ้าอำนาจวาสนาของเขา เรามีสติปัญญาดูแลหัวใจของตัวด้วยสติ ด้วยคำบริกรรม มันจะละเอียดเข้ามาๆ มันละเอียดเข้ามาแน่นอนอยู่แล้ว แต่ถ้าเวลาปฏิบัติ เราก็ออกพุทฺธะอยู่ นี่ ทำไมมันไม่ละเอียด ทำไมไม่เข้าไปสักที...ก็ความอยากให้มันละเอียด ความอยากให้มันเป็นไปไง มันเลื่อนลอยไป

ถ้าเราไม่เลื่อนลอย เราวางให้หมด ตั้งสติ แล้วกำหนดพุทฺธะชัดๆ พุทฺธะของเราไป มันจะแฉลบ มันจะแฉลบไปเรื่องสิ่งใดก็แล้วแต่ บังคับ บังคับด้วยสติ ถ้าบังคับ มันก็เอาเหตุที่บังคับมาเป็นความเลื่อนลอยอีกว่า “ฉันก็บังคับแล้ว บังคับแล้วมันก็เครียด บังคับแล้วมันก็เป็นทุกข์” นี่ พอจะบังคับก็ยังไปอ้อยสร้อยอยู่กับมันอีกนะ

แต่ถ้าเราจะบังคับ เราไม่ต้องอ้อยสร้อยกับมัน เราก็ตั่งสติของเราดี ตั้งสติแล้วระลึกพุทฺธะ มันจะคิดไปไหน มันจะแฉลบไปไหน เราไม่ให้มันไป เราไม่ให้มันไป ถ้าเราบังคับไว้ สิ่งที่ยังบังคับไว้ ถ้าเรามีสติยับยั้งไว้ สิ่งที่ยังมันจะแฉลบ มันจะไปคิด มันจะไปได้อย่างไรละ

แต่เนี่ยเราจะยับยั้งไว้เราก็จะอึดพะอม เราก็อำแต่สักแต่ว่า แล้วพอไปรู้สิ่งใดไปเห็นสิ่งใดมันก็เลยยิ่งเลื่อนลอยนะ ความเลื่อนลอย ก็เลศพาเลื่อนลอย ก็เลศมันพาเลื่อนลอย เพราะเลื่อนลอยมันไม่มีเหตุมันไม่มีผล

แต่ถ้าใครทำความเข้าใจเข้ามา ใจมันสงบระงับแล้วมันจะไปเห็นนิมิต สิ่งที่ยังเห็นนิมิตสติของเรา เรามีสติพร้อม แล้วจิตของเราสงบเข้ามา ถ้ามันเห็นนิมิต เราก็อธิษฐานปัญญา นิมิตนี้มันจะทำให้เราแฉลบเหมือนกัน ถ้านิมิตนี้จะรู้จะรู้เป็นเรื่องราวๆ เลย จะรู้เป็นเรื่องเป็นราวมาให้รับรู้เลย

มีคนประพฤติปฏิบัติมาก พอไปรู้สิ่งใดขึ้นมา ก็ไปยึดความรู้ที่นั่น อันนั้นมันเป็นเครื่องล่อของกิเลส ที่นั่น รู้แล้วได้อะไร

เราเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เราเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ สถานะที่เราเวียนว่ายตายเกิด มันร้อยแปดพันเก้า ไม่มีที่สิ้นสุดหรอก จิตดวงหนึ่งเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมามหาศาล นรกชั้น ไหน พรหมชั้น ไหน ไปมาหมดแล้วละ ทุกดวงจิตมีการทำดีและทำชั่วมา ทุกดวงใจไม่มีใครทำดี ตลอดและทำชั่วตลอด มันมีเวียนว่ายตายเกิด ไม่ต้องให้หนีมันไปเห็นหรอก มันเป็นมาแล้ว เราทุกข์ เรายากมาอย่างนั้นแล้ว ถ้าเป็นสวรรค์ สวรรค์ก็เคยอยู่มาแล้ว เคยทั้งนั้น มันยืนยันได้ เวลา บุญเพนิวาสนาสุคติญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันยืนยันได้ต่อเมื่อเราไม่ลังเลสงสัย แล้ววางไว้ แล้วปฏิบัติตามความเป็นจริง เดียวเราจะไปคุยข้อมูลในจิตของเราเอง เราจะรู้ของเรา ตามความเป็นจริงถ้าจิตมันสงบ จิตมันมีกำลังพอ เดียวมันจะรู้มันจะเห็นของมันตามความเป็นจริง แล้วถ้ารู้เห็นตามความเป็นจริงแล้ว ไม่ตื่นเต้นไม่ตกใจ แล้วไม่ออกมาพูดให้ใครฟังด้วย เว้นไว้แต่ ครูบาอาจารย์ที่ปรึกษาหารือได้

แต่ถ้ายังไม่เป็นความจริง มันเลื่อนลอย กิเลสมันจะพลิกแพลง มันจะเอาสิ่งนี้มาเป็นเครื่อง ต่อรองให้การประพฤติปฏิบัติของเราไม่ก้าวหน้า ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติ ถ้าธรรมะมันเปิดเผย กับใจของครูบาอาจารย์ เรื่องอย่างนี้มันเรื่องปลายอ้อปลายแฉม มันคือเรื่องหญ้าปากคอก ยังไม่เข้าสู่การประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงเลย มันไม่ใช่เรื่องอริยสัจ มันไม่ใช่เรื่องของมรรค

“ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล” ศาสนาไหนที่มีมรรค มันต้องจิตสงบโดยตาม ความเป็นจริง ถ้าจิตสงบโดยตามความเป็นจริง มีสัมมาสมาธิ มันมีสติ มันจะเป็นสัมมาสมาธิ ถ้า สัมมาสมาธิ เราจะเข้าไปสู่จิตเดิมแท้ของเรา จิตเดิมแท้ ปฏิสนธิจิต สุขทุกข์เกิดที่จิต แล้วเวลาจิต มันประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ปฏิบัติมาเพื่อตามความเป็นจริง เพื่อเราจะเข้าไปสู่มรรค เพื่อเราจะเข้าไปสู่ปัจจุัตถ์ เราจะเข้าไปสู่สัจจะความจริงในใจของเรา มันไปเลื่อนลอย เลื่อนลอยเพราะอะไรละ เลื่อนลอยเพราะกิเลสมันพาเลื่อนลอย เลื่อนลอย เราก็มีกิเลสอยู่แล้ว แต่ถ้าเราจะมีสติปัญญา เพราะ เราจะมาฝึกฝนนี้ไง เพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วเราภูมิใจๆ ภูมิใจว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา เราภูมิใจนะว่าบรรพชนของเราเลือกพระพุทธศาสนาเป็น ศาสนาประจำชาติ

ถ้าศาสนาประจำชาติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีศาสนาเดียวเท่านั้นที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าเราเป็นพระอรหันต์ แล้วอธิบายด้วยว่าถ้าจะเป็นพระอรหันต์ ในชั้นมัจจุ มันจะเป็นไปได้เพราะเหตุใด เป็นไปได้เพราะ เทวเม ภิกขเว ทางสองส่วนไม่ควรเสพ จะทำทางสายกลาง ความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจสงบแล้ว เวลาขกขึ้นสู่มรรค นี่ในชั้นมัจจุ บอกหมด ขกขึ้นสู่มรรค เกิดญาณ เกิดญาณทัสสนะ เกิดสติ เกิดปัญญา เกิดความรู้แจ้ง แล้วความรู้แจ้ง มันรู้สิ่งใดละถ้ามันรู้แจ้ง

แต่เราประพฤติปฏิบัติกัน เรารู้อะไรละ เรารู้ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เราไม่รู้จักตัวเราเลย ถ้าเราไม่รู้จักเลย มันเลื่อนลอย พอเลื่อนลอย เวลาพูดธรรมะก็พูดธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป เพราะเราศึกษาธรรม เราศึกษามาจากภาคปริยัติไป เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ศาสนานี้มี ๕,๐๐๐ ปี มันก็มีอยู่แล้ว มันก็มีอยู่แล้ว แต่ถ้ามันจะเปิดเผย ธรรมะจะเปิดเผยกลางหัวใจ มันจะต้องเปิดเผยโดยศีล สมาธิ ปัญญา แล้วถ้าศีล สมาธิ ปัญญาเกิดขึ้นมาจากหัวใจของเรา มันจะมีความสุขไปตลอดสาย แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันจะมีความสุขไปตลอดสาย ความทุกข์ตลอดสายเพราะกิเลสเอาสิ่งนี้มาเป็นเครื่องกักกัน เอาความทุกข์ เอาความตาย เอาความลำบากลำบากมาเป็นขวากหนามไม่ให้เรามานะทำความเป็นจริงของเราเข้าไป

มันจะมีขวากหนาม มันจะมีความสุขความยากขนาดไหน ถ้าเรามีสติปัญญารู้ว่า การเกิด แก่ เจ็บตายนี้เป็นต้นเหตุ มันเป็นทุกข์อย่างยิ่ง แม้แต่ทำอาชีพ ทำหน้าที่การงาน มันเป็นทุกข์แค่หาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง มันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย ถ้าเราทุกข์เรายาก เราชราภาพ เราแจ้งทางราชการ เขาเขามีเบี้ยยังชีพ เขามีองค์กรรับเลี้ยงดูคนที่พิการ คนที่เจ็บไข้ได้ป่วย เขามีหมดละ

เราจะบอกว่า การทำอาชีพ เลี้ยงชีพ ถ้าเราพิกลพิการ เราทำไม่ได้ เขามีคนเลี้ยงดูเราได้ แต่ถ้าหัวใจมันพิกลพิการสิ สิ่งที่มีมันเป็นความทุกข์ในหัวใจ ไม่มีใครรักษาใครได้ ถ้าไม่มีใครรักษาใครได้ ถ้าเรามีสติมีปัญญาอย่างนี้ ถ้าเราคิดว่าเราจะทำความจริงอย่างนี้ แม้แต่การเลี้ยงชีพมันยังต้องลงทุนลงแรงขนาดนั้น แล้วเวลาเราแสวงหาธรรมะในหัวใจของเรา ทำไมเราจะไม่มานะทำไมเราจะไม่มีสติมีปัญญาที่จะชวนขายทำขนาดนั้น นี่ถ้ามีสติมีปัญญาอย่างนี้

ฉะนั้น ถ้ามีสติมีปัญญาอย่างนี้ ความทุกข์ที่จะเกิดขึ้นกับการประพฤติปฏิบัติ มันเลยเป็นของเล็กน้อยไป เราพอใจ เราพอใจ เรามีศรัทธามีความเชื่อ มีความตั้งมั่น ฉะนั้น ในการประพฤติ

ปฏิบัติที่บอกว่ามันจะเป็นทุกข์ความทุกข์ความยาก เषิณฺมาแล้วทั้งนั้น ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติ ท่านเษิณฺมาแล้วทั้งนั้น ท่านเษิณฺกันมาด้วยสติ ด้วยมหาสติ ด้วยความเข้มข้นของใจ มันทำได้หมดเลย จิตใจของคนมันเกี่ยวเพชรรได้โดยละ เกี่ยวเพชรแหลกลหมด เพราะอะไร เพราะเพชรมีสิ่งใดที่จะไปทำให้เป็นผุยผง แต่จิตใจนี้มันทำได้ จิตใจที่มันเข้มแข็งขึ้นมา มันมีสติมีปัญญา มีความพอใจที่จะทำ ถ้ามีความพอใจที่จะทำ มันทำของมัน เคนจกรรมทั้งวันทั้งคืน เคนจกรรมได้ตลอด

แล้วเคนจกรรม ถ้าเรามีโอกาสเคนจกรรมขนาดนั้น เวลาถ้าจิตมันจะแหลบ มันจะออกไปรับรู้ต่างๆ มันจะให้กิเลสพาเลื่อนลอย ถ้าพาเลื่อนลอยไปนะ กิเลสพาเลื่อนลอย เลื่อนลอยไป แล้วพูดปากเปียกปากแฉะด้วย เลื่อนลอยมันเป็นจินตนาการ พูดกันไม่มีวันจบวันสิ้น แล้วพูดธรรมะอธิบายธรรมะได้ไม่มีขอบเขตเลย ไม่มีขอบเขตเพราะมันเลื่อนลอย มันไม่มีเหตุมีผลไง

แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันมีหลัก มีเหตุมีผล มีเหตุมีผลเพราะถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันสงบอย่างไร มันไม่สงบแล้วมันเที่ยวไปรู้นั้นรู้นี้ ไปรู้นั้นรู้นี้มันเลื่อนลอย มันออกแล้ว นั่นแหละกิเลสเอาสิ่งนั้นมาล่อ ทั้งจะรู้เห็นสิ่งใด มันไม่ไข่มรรค ถ้ามันไม่ไข่มรรค มันก็ไม่ไข่สิ่งที่จะไปชำระล้างกิเลส

จะรู้เห็นสิ่งใด รู้กว้างไว้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างอานาจาสนามา อนาคตังสญาณ รู้ไปทุกเรื่องเลย แต่ถ้ามันไม่เป็นประโยชน์กับสาวกสาวกะ ท่านไม่พูด มีพระสมัยพุทธกาลไปบีบบังคับให้บอกว่าชาติที่แล้วเป็นอะไร ชาติต่อไปจะเป็นอย่างไร

ท่านถามกลับเลยว่า “เราได้สัญญาไว้กับเธอหรือ เราไม่ได้สัญญา”

“จะสัก”

“สักก็สักไป”

แต่พระนันทะเป็นน้อง พี่แต่งงาน สิ่งพี่แต่งงานมา เวลาไปฉันที่บ้าน เวลาเอาบาตรมาส่ง “นันทะเธอจะบวชหรือ เธอจะบวชหรือ”

จะบวชอย่างไร พี่แต่งงาน แต่ในเมื่อเป็นพี่ พี่พูดอย่างนั้น ด้วยความเคารพก็ยอมบวชตาม พอบวชตามไปแล้วก็คิดถึง คิดถึงเจ้าสาวที่พี่แต่งมาตลอดเวลา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ทอดเวลาไว้” ถึงที่สุดแล้วพบกับพระนันทะ “คิดถึงภรรยาใช่ไหม ภรรยาสวยไหม ให้จำภรรยาไว้นะ” ท่านจับมือเลยนะ เหาะขึ้นไปบนสวรรค์ พอไปเห็นนางฟ้า มันสวย สวยมากเลย สวยกว่าภรรยาของตัวเอง ความที่ผูกพันกับภรรยามันเบาลงแล้ว แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช้อุบาย “อยากได้ไหม ภรรยาที่เราคิดถึง เราคิดถึงอยู่แล้ว แต่ที่นางฟ้ามันสวยกว่านั้นอีก อยากได้ไหม”

“อยากได้”

อยากได้ให้นึกพุทโธ ให้มีคำบริกรรม พุทโธๆ พุทโธเพื่อเอานางฟ้า แต่เพราะด้วยความมุ่งมั่น ด้วยอนาคตังสญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าเขามีอำนาจวาสนา ถ้าไปงานแต่งงานแล้วให้กลับไป เขาก็จะมีครอบครัว เขาก็อยู่ทางโลก เขาก็จะมีวงศ์ตระกูลของเขา แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะให้อริยทรัพย์ อยากได้นางฟ้าใช่ไหม ให้กำหนดพุทโธๆ พอกำหนดพุทโธๆ ไป จิตมันสงบได้ พอจิตสงบนะ ไม่ได้เห็นนางฟ้านะ จิตสงบไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เห็นสติปัญฐาน ๔ ตามความเป็นจริง นี่วิปัสสนา

เวลาบอกว่าให้พุทโธเพื่อเอานางฟ้า ใจ ใจของเราอยากได้นางฟ้า เราก็พุทโธๆ อยากจะให้พุทโธแล้วจะได้ขึ้นไปหานางฟ้าด้วยตัวเอง แต่เวลาจิตมันสงบขึ้นมาแล้ว มันไม่ได้เห็นนางฟ้าแล้ว มันไปเห็นสติปัญฐาน ๔ แล้ววิปัสสนาโดยสังขละโดยความเป็นจริง โดยสังขละความจริง จนชำระล้างกิเลส พอจิตมันเปิดเผย ธรรมะมันเปิดเผยขึ้นมาในใจของพระนันทะ เปิดเผยหมด พอเปิดเผยหมด เพราะพระก็รู้ว่าพระนันทะกำหนดพุทโธๆ เพื่อจะเอานางฟ้า ก็มาหยอกมาล้อเล่น “พุทโธได้นางฟ้าหรือยัง พุทโธเจอนางฟ้าหรือยัง”

จนพระนันทะท่านประพฤติปฏิบัติจนเป็นพระอรหันต์ บอกว่า “ไม่ต้องการสิ่งใดแล้ว ไม่มีสิ่งใดที่เป็นแรงปรารถนาแล้ว” พระไม่เชื่อ พระไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า พระนันทะอวดอุตริมนุสสธรรม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกมาทั้งหมด แล้วยืนยันว่าพระนันทะเป็นพระอรหันต์ พระพวกนั้นหน้าแตกไปหมดเลย เพราะอะไร เพราะไปล้อเล่นเขา ไปล้อเขามาตลอด แล้วโดยพุทโธๆ พุทโธเพื่ออะไร เพื่อตัวเองจะได้มีฤทธิ์มีเดช เพื่อตัวเองจะได้ขึ้นไปหานางฟ้าด้วยตัวเองได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช้อุบายอย่างนี้ นี่อนาคตังสญาณขององค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้ามี แต่พระจะมาต่อมารองว่าต้องบอกต้องอะไร อันนั้นมันไม่ได้ประโยชน์ มันเป็นใบไม้ในป่า มันไม่เป็นประโยชน์กับใคร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงจะรู้ก็ไม่พยากรณ์ ไม่บอก จะบอกอะไร บอกให้เสริมกิเลสให้ไหม บอกให้มันเกิดทิฏฐิมานะอะไรไหม แต่เวลาพระนั้นทะ นื่องแท้ๆ เลย ไม่ได้ถามเลย แต่เพราะมีอำนาจวาสนา เพราะเห็นว่ามันเป็นความจริงได้ “เธอจะบวชหรือ” อ้าว! จำเป็นต้องบวช อ้าว! บวชแล้วก็คิดถึงตลอดเวลา พอคิดถึงตลอดเวลา บอกว่า “เธอจำไว้นะ” จับมือเหาะไปเลย นี่อยู่ในพระไตรปิฎก สิ่งนี้มันมีอยู่จริง ถ้ามันมีอยู่จริง นี่สิ่งที่มีมันเป็นความจริง

สิ่งที่มีมันเปิดเผยในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่มันปิดบังในใจของเราด้วย แล้วปฏิบัติด้วยความเลื่อนลอยด้วย ปฏิบัติโดยไม่มีหลักมีเกณฑ์สิ่งใดเลย พอไปเห็นนิมิต ไปรู้สิ่งใดต่างๆ ไม่ต้องเห็นนิมิตหรอก แค่ความรู้สึก เพราะในปัจจุบันนี้พอจิตมันสงบ มันสายไฟจะตัด พอตัดขึ้นมา มันไม่ไปต่อ มันก็มีความรู้สึกอีกอย่างหนึ่ง เท่านั้นแหละ “นี่คืออะไร นี่คืออะไร” มันยังไม่มีอะไรเลย ไม่ต้องเห็นนิมิตด้วย แค่จิตพอมันพุทโธ จิตมันหลุดเข้ามาเท่านั้นนะ ตกใจกันแล้ว ตกใจ “มันเป็นอะไร มันเป็นอะไร ทำไมมันเป็นแบบนี้” ก็อาการของมัน จิตที่มันรับรู้โดยธรรมชาติของมัน มันก็เป็นความรู้สึกธรรมชาติอันหนึ่ง กำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันหลุดเข้ามา ก็มันจะหลุดเข้า ถ้ามีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ถ้ามีคำบริกรรมต่อเนื่องไป มันจะหลุดเข้ามาเรื่อยๆ หลุดเข้ามาจนเป็นตัวของมันเองใจ มันไม่ใช่ว่า...

จิตเวลาโดยธรรมชาติมันออกรู้โดยผ่าน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เห็นไหม ภาวาทะ ปรากฏขันธ์ ๕ ขันธ์ที่เป็นขันธ์มาร ขันธ์ ๕ ความรู้สึก รูป ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ความรู้สึก เวทนา เวทนาความกระทบ สัญญา สัญญาคือข้อมูลที่มันอยู่ในใจ สังขารมันคอยคิดอยู่ นี่ มันคิด คำนึงอยู่นี่ วิญญาณ วิญญาณก็รับรู้อยู่นี่ สิ่งนี้จึงให้เป็นทางออกของใจ ใจมันก็ทำงานของมันอยู่อย่างนี้โดยธรรมชาติของมนุษย์ ธรรมชาติของมนุษย์เป็นอยู่อย่างนี้

ฉะนั้น เรามีศรัทธาเรามีความเชื่อ เราเกิดมาเป็นมนุษย์แล้วไม่เหยียบแผ่นดินผิด เกิดมาแล้วเกิดมาในประเทศอันสมควร ในการประพฤติปฏิบัติ เราก็จะประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าเราประพฤติปฏิบัติของเราโดยที่มีครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นความจริง มันเปิดเผยในใจของครูบาอาจารย์ของเราหมดแล้วแหละ แต่เวลาเราปฏิบัติเหมือนกับคนตาบอด พยายามจะรักษาให้ตา

หายบอด คนตาบอดตาและ จีตาทั้งนั้นนะ ได้ล้างตาหรือเปล่า ได้หยอดตาบ้างหรือเปล่า ได้บำรุงรักษาบ้างหรือเปล่า

นี่ก็เหมือนกัน คนตาบอด เวลามันจะปฏิบัติขึ้นมามันก็กำหนดพุทโธๆ แล้วมันไปรู้ไปเห็น พอมันหัดตัวเข้ามา ตื่นเต้น ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ ท่านจะย่ำให้เราชัดๆ กำหนดพุทโธไว้ มันจะหัดตัวสั้นเข้ามา หดตัวละเอียดเข้ามา หดตัวละเอียดเข้ามา แล้วถ้าจิตมันสงบแล้ว พอมันสงบแล้วรักษาไว้ ถ้ามันสงบจนพุทโธไม่ได้ เราอยู่กับตรงนั้น เดี่ยวมันคลายออกมาเราก็พุทโธต่อเนื่องไป เพราะเราต้องชำนาญในวิธีนี้ ชำนาญในการรักษา

ไม่มีสมบัติเราก็แสวงหา มีสมบัติมาก็ไม่รู้จักเก็บรู้จักรักษา จิตมันไม่เคยเป็นสมาธิมันก็ไม่เคยเป็นเลย พอเป็นสมาธิแล้ว เวลามันเสื่อมออกมา เพราะสมาธิ เวลาเป็นสมาธิแล้วมันต้องคลายออกมาแน่นอน เวลามันคลายออกมาแล้ว ชีวิตของเรามันต้องเคลื่อนไหวตลอดเวลาใช่ไหม เราก็อยู่ของเรา มีความสงบบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้าจนเป็นสมาธิ ทำความสงบบ่อยครั้งเข้าๆ เป็นสมาธิ สมาธิเพราะอะไร สมาธิเพราะความสงบอันนี้ ป้างจัดตั้ง สันติภูริโก ใจมันได้สัมผัส ใจมันได้รับรู้ แล้วเรามีความชำนาญ เรารักษาใจของเรา มันเข้าสมาธิ เข้าสมาธิจนมันตั้งมั่น มีความสงบบ่อยครั้ง มีสงบ มันสงบบ่อยครั้งจนเป็นสมาธิ สมาธิมันทรงไว้กับจิตของเรา จิตที่มีสมาธินะ มันจะเคลื่อนไหว มันจะรักษาจิตของเรา จะทำอะไรมันก็มีสติสัมปชัญญะ เพราะทำอะไรเพื่อจะรักประคองใจตัวนี้ เพราะเวลาเราจะทำความสงบของใจมันแสนทุกข์แสนยาก

เพราะจิตมันเคยสงบแล้วด้วยวิธีการใด คนที่ทำความสงบมันก็เปิดเผยจิตใจของเราว่าเป็นสมาธิได้ สมาธิ ผลของมันเป็นแบบนี้ แล้วถ้าเป็นแบบนี้เพราะอะไร เพราะเรามีสังขารความคิด ความปรุงแต่งใจใหม่ สังขารมันคอยหา ความคิดก็คิดว่ำนั่นคืออะไร เปรียบเทียบมาตลอด เปรียบเทียบดูแลรักษามาตลอด ถ้าเปรียบเทียบดูแลรักษามาตลอด มันก็เป็นสัมมาสมาธิ รักษาไว้ มันก็เข้าออกสมาธิได้ง่าย พอมันตั้งมั่น เราทำอะไร เราใช้ชีวิตปกติ เราใช้ชีวิตอย่างใดมันก็มีสติคอยรักษาจิตดวงนี้ หน้าที่การทำงานไปโดยหน้าที่การทำงาน แต่มันจะมีสติดูแลหัวใจดวงนี้ไว้ ถ้าดูแลหัวใจดวงนี้ นี่มันชำนาญ ชำนาญในการเข้าในการออก ชำนาญในการเข้าการออก พยายามทำของเราบ่อยครั้งเข้าจนมันตั้งมั่นให้ได้

ถ้ามันตั้งมั่น มันจะนุ่มไปดูกายก็ได้ ถ้ามันถึงเวลาจะนุ่มไปดูกาย ถ้ามันถึงเวลาไม่นุ่มไปดูกาย เราก็ต้องมีสติปัญญารักษาความสงบของใจอันนี้เอาไว้ ถ้ารักษาความสงบของใจอันนี้ไว้

มันจะเปิดเผยให้เรารับรู้ได้แค่นี้ ถ้ามันทำไม่ได้มันเลือนลอยยิ่งกว่านี้นะ แต่ถ้ามันทำได้ ทำได้ จิตตั้งมั่นแล้ว หลวงปู่มันท่านจะบอก “อยู่กับผู้รู้ อยู่กับพุทธโฆไม่เสียหาย”

สิ่งที่มันเสียหาย เราเลือนลอยไปตามกิเลส เราให้กิเลสมันจูงไป จะทำสิ่งใดก็เชื่อมั่นตนเอง เชื่อมั่นตัวเองว่ามีความรู้ ตัวเองมีความสามารถ ตัวเองกระทำได้ แล้วเวลาตัวเองทำได้อะไรก็ได้แบบนี้ ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นแบบนี้ มันเป็นจินตนาการทั้งนั้น แล้วครูบาอาจารย์ก็ทำแล้ว สิ่งใดที่มันถูกกับกิเลส ถูกกับกิเลสคือถูกกับความพอใจ ถ้าองค์ไหนทำแล้วถูกกับความพอใจ นั่นนะธรรมชาติ

แต่ถ้าครูบาอาจารย์ท่านมีคุณธรรมในหัวใจ หัวใจท่านเปิดเผย นั่นละของจริง ถ้าของจริง เวลาของจริงมันไม่ตรงกับกิเลสเราก็บอกอันนั้นอันนี้มันยังไม่ใช่ มันพยายามจะจูงเราออกนอกทางอยู่ตลอดเวลาละ

เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติมา ท่านจะใช่หรือไม่ใช่ มันก็เป็นผลประโยชน์ของท่าน เรามีหน้าที่รับผิดชอบจิตใจของเราเท่านั้น เรามีหน้าที่รับผิดชอบความเป็นจริงในใจของเรา เราไม่มีหน้าที่ไปรับผิดชอบหรือไปตีความว่าใครถูกใครผิดทั้งนั้น แต่ถ้าเราศึกษา เราศึกษาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในพระไตรปิฎกสิ่งนี้มันชอบธรรมอยู่แล้ว แต่ขณะชอบธรรมอยู่แล้ว เรามาปฏิบัติ เราก็ยังปฏิบัติตามความพอใจของเรา สิ่งใดที่เราไม่พอใจ เราก็ยกเว้นๆ ทั่วๆ ที่ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันยังยกเว้น มันยังไม่ยอมรับทั้งหมด แล้วเวลาของครูบาอาจารย์มันจะไปยอมรับได้อย่างไร แล้วเวลากิเลสมาย้อมมาเหย้า มันก็เอาแต่ความเห็น เอาแต่ความพอใจ เอาความพอใจก็ว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ คุณกิเลสมันพาให้เลือนลอยสิ ทั่วๆ ที่มันมีดบอดนะ

ถ้ามันหลุดสว้าง มันไม่เลือนลอยด้วย แล้วมันเปิดเผยด้วย เปิดเผยว่าสมาธิทำอะไร แล้วพอจะเป็นสมาธิ สมาธิทำแล้วรักษาสมาธิเป็นหรือเปล่า ถ้ารักษาสมาธิเป็น มันจะออกไปรับรู้สิ่งใด ใจสิ่งที่มันเป็นนิมิต สิ่งที่เราไปรู้ไปเห็น มันมีเป็นประโยชน์อะไร มันไม่ใช่มรรค ถ้าเป็นอกิณญา ๖ อกิณญามันก็เป็นแค่ฌาน มันแค่รับรู้ คุณิ ในปัจจุบันนี้อาชีพหมอดูเขาก็ดูกันแบบนี้ นั่งหลับตา แล้วก็ทายกันไป แล้วมันจริงไหมละ นี่ถือมงคลดินขาว

ในพระพุทธศาสนาสอนให้เชื่อเรื่องพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เชื่อพระธรรม สังฆธรรม คือความจริง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ใครทำสิ่งใดมาต้องได้รับผลตอบแทนตามสิ่งนั้น คุณิ เวลาเราทำบาปทำกรรม เราทำแล้วเราจะแก้อย่างไร

เขาบอกเขาไปแก้กรรมๆ นี่เวลาไปเชื่อมงคลตื่นข่าว ไปเชื่อสิ่งที่คนอื่นบอก ทำไมไม่เชื่อมือละ ก็เราทำมาเอง ดีก็ทำมา ชั่วก็ทำมา แล้วพอสิ่งที่เราจะทำจริงขึ้นมา เราจะประพฤติปฏิบัติเอาใจของเราเลยละ เราไม่ใช่ว่าทำที่สร้างกรรมสร้างเวร การแก้กรรมๆ เห็นไหม กรรมดีใจ เวลากรรมดี นั่งสมาธิภาวนามันจะเกิดปัญญา สิ่งที่เราเกิดปัญญา

ปัญญาที่เราศึกษามาในพระพุทธศาสนา ปัญญาสุดมยปัญญา เราค้นคว้าดำรามา มันมันเป็นแบบแผน มันเป็นทฤษฎีที่เราจะต้องค้นคว้าต้องศึกษา แล้วศึกษามาเพื่อเป็นแนวทาง แต่เวลาเราจะเกิดปัญญา ปัญญาจะเกิดได้ตอนนั่งสมาธิ

หลวงตาท่านพูดบ่อยมาก ปัญญาจะเกิดต่อเมื่อเกิดวิฤติ เวลาเวทนามันแรงๆ เวลามันทุกข์ มันยาก เวลาที่จนมุมมันแหละ ปัญญามันจะเกิดตรงนั้นนะ แล้วมันปัญญาแท้ๆ ปัญญาแท้ๆ คือมันเกิดขึ้นมาจากใจ เกิดขึ้นมาจากประสบการณ์ เกิดขึ้นจากการเอาตัวรอด เกิดขึ้นจากการที่มันจะจนตรอก แล้วมันพลิกออกมา ถ้ามันพลิกออกมา เห็นไหม แต่นี่มันไม่ใช่ มันเลื่อนลอย ไปรู้ไปเห็น ไปเข้าใจ นี่หล้าปากคอก ข่มเขาโคให้กินหญ้า ข่มหัวใจว่าตัวเองมันจะเป็นจริงใจ แล้วมันเป็นจริงไหม เป็นจริงไม่ได้หรอก

โคปล่อยนะ เราพูดโง่ๆ ตามรอยโคไป ไปถึงตัวโค ตัวโคก็คือตัวจิต ตัวจิตมันก็เป็นอิสระ เป็นสมาธิมันก็เป็นอิสระ เป็นอิสระแล้วมันจะต้องไปข่มเขาโคอะไรมัน จะต้องไปบังคับอะไรมัน มันจะเข้าไปถึงตัวโคได้มันก็ต้องใช้คำบริกรรมเข้าไป ถ้ามันใช้คำบริกรรมเข้าไปมันก็เป็นสัมมา เพราะมันไม่ได้ข่มขี้ใคร มันไม่ได้ข่มเขาโคกินหญ้า มันไม่ได้ข่มขี้ใคร มันเป็นอิสระ อิสระเพราะอะไร อิสระเพราะมันเป็นข้อเท็จจริง มันเป็นความจริงอยู่อย่างนั้น จิตมันก็เป็นจิตจริงๆ คนเราเกิดมามีกายกับใจนะ หัวใจมันก็เป็นแบบนี้ มันมีกิเลสตัณหาความทะยานอยาก มันก็ครอบงำมาอย่างนี้ ทั้งๆ ที่มีศรัทธามีความเชื่อที่จะพามันพ้นจากทุกข์ เห็นไหม หัวใจเรียกร้องความช่วยเหลือ

เวลาคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตายก็หัวใจพาเกิด พาแก่ พาเจ็บ พาตาย แล้วการประพฤติปฏิบัติเราก็คงจะมาค้นคว้ามาพิจารณาให้พ้นจากการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ให้มันพ้น แล้วพ้นจริงๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพ้นก่อน แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพาน

นิพพานเพราะอะไร เพราะมันไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บไม่ตายแล้ว แต่ในเมื่อเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ มาตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันไม่มีสิ่งใดอยู่ค้ำฟ้า มันต้องย่อยสลายไปเป็นธรรมดา ฉะนั้น จิตใจที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปนิพพานนะ ยังไปสอนภิกษุทั้งหลายให้เป็นอรหันต์ขึ้นมา

พระอานนท์คร่ำครวญตลอดเวลา “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพานแล้ว ศพจะทำอย่างไร จะบอกกล่าวใครอย่างไร”

“อานนท์ เธออย่าชวนขวายเป็นลำบากไปเลย มันเป็นหน้าที่ของมัลลกะษัตริย์ที่เขาจะจัดการ”

“แล้วเกิดถ้าเขาถามข้าพเจ้าล่ะคะ ข้าพเจ้าจะตอบเขาอย่างไร”

“ถ้าเขาถามก็บอกเขาว่าทำแบบกษัตริย์ ใช้น้ำมันแล้วใช้ผ้าขาวพัน ทำอย่างนั้นแล้วเอาใส่รางเหล็กแล้วจุดไฟเผา”

ไม่เห็น มันไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย แล้วทำไมต้องตายล่ะ

มันต้องตายอยู่แล้ว เพราะการเกิดในวัฏฏะ ผลของวัฏฏะมันเป็นอนิจจัง ผลของวัฏฏะมันไม่มีสิ่งใดคงที่ แต่เวลาเกิดมันครอบงำหัวใจ มันก็พาหัวใจเวียนว่ายตายเกิดไปในวัฏฏะ สวรรค์ในอกนรกในใจ ประพฤติปฏิบัติอยู่มันก็เผาไหม้ นรกในใจ

ในใจอารมณ์มันเกิด มันก็เกิดดับๆ มันก็เกิดภพเกิดชาติในใจอยู่แล้ว แต่เวลาประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงเข้าไปแล้ว โดยที่ธรรมะมันเปิดเผย สักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ปฏิฆะ-กามราคะอ่อนลง เกิดปฏิฆะ-กามราคะสิ้นไป รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา ดับไปในหัวใจ สิ้นไปหมด หมดจากใจ มันสิ้นไปหมดจากใจแล้วมันมีอะไรเหลือล่ะ

ภารว หนว ปรณจกขณฐา ขันธมันเพนของของทัง มันไม่มีสิ่งใดคานหัวใจอยู่แล้ว รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา มานะก็ได้ทำลายไปแล้ว อุทธัจจะความมีในอันละเอียดก็ได้ทำลายแล้ว อวิชชาความไม่รู้ก็ได้ทำลายแล้ว มันทำลายแล้ว แล้วอะไรมันจะไปเกิดล่ะ เห็นไหม มันไม่มีอะไรไปเกิดอีกแล้ว

คนเราเกิดมา การเกิด แก่ เจ็บ ตายเป็นเหตุใหญ่ที่สุด แล้วเวลาทำลายสังโยชน์ทั้งหมดแล้ว มันไม่มีเหตุไปแล้ว มันก็ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายอยู่แล้ว แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต้องปรินิพพาน ในเมื่อเกิดมา เกิดมาในวัฏฏะ เกิดมาด้วยผลของการสร้างพระโพธิญาณ การสร้างเป็นพระโพธิสัตว์ นี่การสร้างมา พุทธภูมิ สร้างมามาหาศาล การสร้างมาอย่างนั้น การสร้างมาเพื่อให้เกิดมรรคญาณ เกิดโพธิญาณ การเกิดโพธิญาณมันเกิดที่ไหน? มันเกิดในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเกิดมันก็ทำลาย ทำลายสังโยชน์ทั้งหมด

ความที่มันมีคบอด มันมีคบอด เพราะความมีคบอด เพราะอวิชชามันถึงพาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ พอมันทำลายหมดแล้ว มันไม่มีเหตุให้ไปแล้ว มันก็ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องนิพพาน แล้วนิพพาน สิ่งทีนิพพานไปแล้วมันก็ไม่เกิดแล้ว ไม่เกิดเพราะรู้แจ้ง เพราะว่ามันเปิดเผยในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เปิดเผยในใจของพระสารีบุตร เปิดเผยในใจของพระอรหันต์

แต่เราละ นักปฏิบัติที่เลื่อนลอย ก็อ้างอิงอิง อ้างอิงธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อ้างอิงไปหมดละ แล้วได้ชำระกิเลสสักตัวหนึ่งไหม ได้เห็นหน้ากิเลสไหม รู้จักมันบ้างไหม ถ้าไม่รู้จัก ไม่เห็นมันเลย แล้วจะไปชำระล้างมันอย่างไร

ธรรมะเปิดเผย เปิดเผยในการประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง แต่การประพฤติปฏิบัติของเรา การประพฤติปฏิบัติโดยอวิชชา มันเลื่อนลอย มันไม่มีเหตุผลสิ่งใดมารองรับ ไม่มีเหตุผลสิ่งใดเป็นความเป็นจริง ถ้าไม่มีเหตุผลสิ่งใดตามความเป็นจริง เราต้องตั้งสติแล้ว เราต้องตั้งสติ เราต้องทำความเป็นจริงของเราขึ้นมา

ความเป็นจริง สติสำคัญมาก ถ้ามีสติ มีสติแล้วเรามีคำบริกรรม ใจของคน คนนะ คูติ คนเราเกิดมาชีวิตต้องมีอาหาร เราต้องมีอาหารเลี้ยงชีพ แล้วใจของเรา กิเลสอวิชชามันครอบงำมันอยู่ แล้วถ้าเราไม่มีคำบริกรรม เราจะเลี้ยงชีพอย่างไร การเลี้ยงชีพคือให้จิตใจเป็นอิสระ ถ้าจิตใจเป็นอิสระแล้ว เวลาเกิดปัญญาๆ ปัญญาที่เกิดภาวนามยปัญญารู้นั้น มันถึงจะไปรู้ไปเห็นตามความเป็นจริง ถ้ามันเป็นภาวนามยปัญญารู้นั้นตามความเป็นจริง มันไปรู้เห็นว่าเราไปเห็นนิมิต เห็นจิตที่มันหดตัวเข้ามา จิตหดตัวจริงๆ นะ

มีคนมาถามปัญหา แก่จิตหดตัวเข้ามา หดตัวเข้ามามันก็เกิดความเว้งว่าง ความเว้งว่าง เพราะมันหดตัวของมันเข้ามา แต่ถ้ามันเป็นตามสายส่ง มันไปธรรมชาติของมัน ออกไปสู่ตา หู

จมูก ลื่น ภาย ใจ มันก็ออกไปของมัน เวลามันก็หัดตัวเข้ามามันก็วิ่งว้าง ถ้าวิ่งว้างแล้ว ถ้ามันไปเห็น ไปเห็นนิมิตไปเห็นต่างๆ เห็นนั้นก็ป็นจริง มันไม่ใช่สิ่งใด มันไม่ใช่มรรคเลย มันไม่ใช่วิธีการประพฤติปฏิบัติเลย

ที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้สอนสมาธิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน สอนเรื่องการดับทุกข์ การเกิด การแก่ การเจ็บ การตายต้องมีฝั่งตรงข้ามที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย แล้วการที่จะไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย มันต้องมีอริยมรรค มันต้องมีสัจจะมีความจริง มันถึงมาลบล้างความไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย แล้วความไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย เอาอะไรไปชำระล้างมันล่ะ

ใครเป็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตายล่ะ ก็จิตเป็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย แล้วถ้าจิตมันจะชำระความไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายของมัน มันก็ต้องทำความสงบของใจเข้ามา เพราะมันหัดสิ้นเข้ามา ถ้ามีสัมมาสมาธิขึ้นมา ต้องทำความสงบของใจเข้ามา เพราะเข้าไปสู่จิต ให้จิตมันไปค้นคว้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้สอนสมาธิ สอนการดับทุกข์ แต่การดับทุกข์มันก็ต้องมีสัมมาสมาธิ มันต้องมีตัวของจิตเป็นผู้ดับทุกข์ เพราะตัวเองเป็นตัวเกิด ตัวแก่ ตัวเจ็บ ตัวตาย ตัวเองก็ต้องเป็นผู้แก้ไขตัวเองไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ถ้าตัวเองจะเป็นผู้ที่แก้ไขไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ตัวเองก็ต้องค้นคว้าหาตัวเองให้เจอก่อน การค้นหาตัวเองให้เจอก่อน เพราะตัวเองก็คือผู้รู้ ผู้รู้คืออะไร ใครจะเข้าสู่ผู้รู้ได้ เข้าสู่ผู้รู้ได้ก็ด้วยคำบริกรรม เข้าสู่ผู้รู้ได้ก็ด้วยปัญญา อบรมสมาธิ มันก็เข้าไปสู่สมาธิ สมาธิก็เป็นตัวผู้รู้ ถ้าเป็นตัวผู้รู้ แล้วถ้ามีสติปัญญา ตัวผู้รู้นี้ก็ออกวิปัสสนา ตัวผู้รู้นี้ก็ออก เห็นไหม อยู่กับผู้รู้ อยู่กับพุทธะ ผู้รู้พุทธะมันเข้มแข็งแล้ว ผู้รู้พุทธะมันก็ออกไปพิจารณาสติปัญฐาน ๔ ถ้ามันออกไปสู่สติปัญฐาน ๔ มันจะเข้าสู่มรรคใด ถ้ามันเข้าสู่มรรคมันเลื่อนลอยไหมล่ะ

ไม่ได้สอนสมาธิ สอนเรื่องการดับทุกข์ แต่การจะดับทุกข์ก็ต้องให้จิตดวงนั้นเป็นผู้ดับทุกข์ ถ้าจิตดวงนั้นเป็นผู้ดับทุกข์ก็ต้องเข้าไปสู่สัมมาสมาธิ เข้าไปสู่ตัวจิตนั้น ถ้าเข้าไปสู่ตัวจิตนั้น เขาว่างสมาธิไว้ สติ สมาธิ ปัญญา ก็เพื่อให้เกิดภาวนามยปัญญา ถ้าเกิดภาวนามยปัญญาตามความเป็นจริง ถึงนั้นล่ะเป็นปัญญา

ที่บอกว่า “เราศึกษาเราค้นคว้า เรามีปัญญา เราได้ฟังมามาก เรามีปัญญา” อันนี้มันเป็นโลกียปัญญา ปัญญาของเขาวนปัญญาของคน บางคนฉลาด บางคนมีสติปัญญาค้นคว้า บางคนมีสติปัญญาต่อยอดความคิดของผู้อื่นได้ นี่เป็นปัญญา ปัญญาทางโลก

แต่ที่เราต้องมีปัญญา คนที่อยากจะมามีสติปัญญาที่จะต่อยอดความคิดของคน มันก็ต้องมีสติ มันต้องมีสมาธิ มันรู้จักฟัง รู้จักเก็บข้อมูล รู้จักมาใคร่ครวญ มันเกิดจากอะไรล่ะ? ก็เกิดจากหัดภาวนา ถ้าหัดภาวนา มันก็จะเป็นโลกียปัญญา โลกุตตรปัญญา ถ้าโลกุตตรปัญญา ถ้าจิตมันสงบเข้าไป ปัญญาอย่างนั้นเป็นปัญญารู้ทาง รู้ทาง ปุณฺณพหุปัญญา

แต่ถ้ามันจะเกิดภาวนามยปัญญานะ ถ้าจิตมันสงบเข้ามาแล้ว ที่เรามาทำปัญญาๆ กันอยู่นี้ คนนิ่งสมาธิ คนทำความสงบของใจเข้ามา คนนั้นจะมีสติมีปัญญา แล้วปัญญา ปัญญาการรักษาเอาตัวรอดคือปัญญาโดยธรรม ไม่ใช่ปัญญาโดยโลก ปัญญาโดยโลก โดยโลกถ้าพลั้งเผลอ อวิชชา มารมันก็ครอบงำ มันก็ไปตามกำลังของมัน

แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เรายับยั้งของมันไว้ เราเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากสัมมาสมาธิ จิตที่สงบ จิตเป็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย แล้วผู้ที่จะไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย จิตมันก็ค้นคว้าตัวมันเอง ถ้าค้นคว้าตัวมันเอง มันจะค้นคว้าตัวมันเอง ค้นคว้าอย่างไรล่ะ ค้นคว้าจากสิ่งที่มันผูกมัด สิ่งที่เป็นสังโยชน์ สักกายทิฏฐิ ทิฏฐิความเห็นที่สรรพสิ่งนี้เป็นเรา กายก็เป็นเรา สรรพสิ่งก็เป็นเรา ถ้าจับได้ พิจารณาได้ สิ่งนี้จะไม่เลื่อนลอย เห็นไหม ธรรมะเปิดเผยและไม่เลื่อนลอย สิ่งที่ไม่เลื่อนลอยกิเลสพาเลื่อนลอย ฉะนั้น ถ้ามันยังเลื่อนลอยคือมันยังไม่เปิดเผย เพราะมันไม่เปิดเผยมันถึงสงสัย มันถึงครอบงำ มันถึงเลื่อนลอย

แต่ถ้าเราจะไม่เลื่อนลอย มันก็ต้องทำความสงบของใจเข้ามา แล้วค้นคว้าของเราเข้าไป ถ้าจิตสงบแล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง แล้วแยกแยะพิจารณาของเราไป พิจารณาธรรม สังขาร สิ่งที่ยึดใจ สิ่งที่ยึดหมักหมมในใจ จับแล้วพิจารณาทุกเรื่องๆ ทุกเรื่องที่จับต้องได้ ทุกเรื่องที่มีปมในใจ ทุกเรื่องที่มีความคิดผุดขึ้นมาในใจ สรรพสิ่งที่ผุดขึ้นมาในใจ จับได้ทุกเรื่อง แล้วแยกแยะ เพราะสิ่งที่ผุดขึ้น เห็นไหม เกิด เกิดมาพร้อมกับกิเลส เพราะมีกิเลส มีมารมันถึงได้เกิด แล้วถ้าเกิด เราจับมาพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ พิจารณาโดยปัญญาของเรา แล้วถ้าเวลามันปล่อย เวลามันปล่อย เรา เราจะรู้จะเห็นชัดๆ เพราะเราเป็นคนพิจารณาแล้วเราปล่อย

แต่เดิมเราเห็นนิมิต เราไปรู้เห็นสิ่งต่างๆ แล้วมันแว้งว้าง มันเป็นนามธรรมมันก็แว้งว้าง แต่มันมีอะไรเป็นหลักเป็นเกณฑ์ละ มันเลยเลื่อนลอยไป พอเลื่อนลอยมันถึงจับพลัดจับผลู จับพลัดจับผลูแล้วมันเป็นสัญญาทั้งนั้นนะ

แต่ถ้าจิตเราสงบ เราพยายามทำของเรา มันจะเลื่อนลอย มันจะแว้งว้างขนาดไหน เราพุทโธไปเรื่อย เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิไปเรื่อย ให้จิตมันมั่นคง จิตมันคงแล้วถ้ามันจับสิ่งใดได้ มันพิจารณาของมันได้ จับได้ มันพิจารณาได้ เพราะมันก็มีงานทำ คนเราเวลาภาวนา ถามทุกคน “ภาวนามยปัญญาเป็นอย่างไร ใช้ปัญญา ปัญญาจะเกิดขึ้นได้อย่างไร”

ถ้าตอบมันก็เป็นสมบัติของคนตอบนะสิ ถ้ามันจะเป็นความจริงมันก็ต้องเป็นความจริงขึ้นมาจากเรา ตอบก็เป็นทางวิชาการ ตอบก็เป็นแนวทาง แนวทางเราก็ต้องปฏิบัติให้ได้ตามความเป็นจริง ถ้าจิตมันสงบแล้วถ้ามันจับได้ มันพิจารณาอย่างนี้ พิจารณาที่เราจับได้ พอจับได้ก็ล้มลุกคลุกคลาน นี่มันเลื่อนลอยๆ เพราะเลื่อนลอย ไม่มีหลักมีเกณฑ์ มันถึงทำอะไรไม่ประสบความสำเร็จ ทำสิ่งใดแล้วล้มลุกคลุกคลาน มันจะล้มลุกคลุกคลานแค่ไหน ถ้าล้มลุกคลุกคลานเชื่อตามกิเลสไป มันก็จะล้มลุกคลุกคลานอย่างนี้ตลอดไป ปฏิบัติมาเพื่ออานิสงค์ ปฏิบัติมาเพื่อบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่สิ่งที่เป็นความจริงของเรามันยังไม่เกิด

ถ้าเราทำความจริงนะ เราจับแล้วเราพิจารณาซ้ำๆ จับแล้วพิจารณา ถ้าปัญญา สติ สมาธิ ปัญญา สมดุล มันพิจารณาไปแล้วกำลังมันพอ จักรมันเคลื่อน สิ่งที่เป็นมรรค ที่มรรคมันจะเคลื่อน ถ้ามรรคมันเคลื่อน มรรค สิ่งที่มีมรรคญาณมันเข้าไปคบกับกิเลส เวลามันปล่อย มันรู้ มันชัดๆ เห็นไหม มันไม่เลื่อนลอยหรอก มันเปิดเผย มันเปิดเผยตั้งแต่ใจเรามันมีคุณธรรมแค่ไหนก็เปิดเผยแค่นั้นนะ ถ้าเปิดเผยแล้วมันก็รู้ดี ถ้าเราไม่รู้ไม่เห็นว่าเป็นกิเลส ไม่รู้ว่ามันเป็นจริง เราจะปลดปล่อยอย่างไร

ถ้ามันจะปลดปล่อย มันชัดมันเจนของมัน เวลามันเห็นชัดเจนของมันนะ นี่มันเปิดเผยเปิดเผยขึ้นมา เราก็มองกำลังขึ้น มีสติปัญญามากขึ้น พิจารณาซ้ำๆ เวลามันขาด อกุปปธรรม มันแจ่มกระจ่างกลางหัวใจ แจ่มกระจ่างอยู่อย่างนั้นนะ อกุปปธรรม อฐานะที่มันจะเปลี่ยนแปลงไป แล้วความรู้อย่างนี้มันเกิดขึ้นมา ที่ว่าเป็นธรรมๆ สิ่งที่เป็นสัจธรรม เวลามันเกิดขึ้นกลางหัวใจแล้ว นี่พระโศคาบัน ถ้าพระโศคาบันมันก็เปิดเผยแก่พระโศคาบัน มันเปิดเผยแค่นี้ แล้วถ้าปฏิบัติต่อเนื่องไป สกิทาคามี อนาคามี อรหัตต์ เวลามันเปิดเผย ถึงว่าไม่มีกำมือในใจขององค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่มีกำมือในใจของพระอรหันต์ รู้แจ้ง ชัดแจ้งในหัวใจ แล้วมันจะเกิดอีกไหม มันจะไปไหนล่ะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันสะท้อนใจมากนะ ท่านสะท้อนใจท่านมาก ท่านถึงว่าเราต้องหาฝั่งตรงข้ามได้ แล้วฝั่งตรงข้ามเกิดจากมรรค เรานี้ ฝั่งตรงข้ามเกิดจากการภาวนาของพวกเรานี่ เพียงแต่ว่าเราภาวนาแล้วมีคุณสมบัติแค่ไหน มีมรรคญาณ มีศีล สมาธิ ปัญญามากน้อยแค่ไหนที่จะถอดจะถอนให้ใจของเราให้มันเปิดเผยขึ้นมา ธรรมะให้มันเปิดเผยขึ้นมากลางหัวใจ เราประพฤติปฏิบัติมาเพื่อความจริงอันนี้ ไม่ใช่ปฏิบัติมาเพื่อจะไปแก้ใคร ไม่ใช่ปฏิบัติมาเพื่อความยอมรับของใคร ไม่ใช่ปฏิบัติมาเพื่อสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น

การที่มันจะเป็นอย่างนั้นมันอยู่ที่เวลาถ้าเป็นจริงแล้วมันเป็นตามอำนาจวาสนาบารมีหรือ ถ้าคนที่เป็นประโยชน์ได้จะเป็นประโยชน์มาก คนที่เป็นประโยชน์ คู่พระอภัยนาภโกณฑัญญะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์สอนจนเป็นพระอรหันต์ เอาหลาน ปุณณมันตานีบุตรมา บวชองค์เดียว แล้วอยู่ป่ามาตลอดเลย อยู่ป่ามาตลอด พระอรหันต์ เสร็จแล้วเข้าป่าไปเลย เวลาจะนิพพาน มาลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่สงฆ์องค์แรกของโลกนะ

ฉะนั้น เราปฏิบัติเพื่อใจของเรา ทำเพื่อเรา ทำเพื่อหัวใจของเราให้มันเปิดเผยขึ้นมา อย่าให้กิเลสมาทำให้เลื่อนลอย ปกปิดให้เราทุกข์ยากอยู่ที่นี่ เราทำเพื่อประโยชน์เราเนาะ เอวัง